

2. Ένσταση υποβάλλεται κατά την έννοια του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, όταν περιέχεται στο όργανο στο οποίο απευθύνεται. Η αρχή της ασφάλειας δικαίου απαιτεί, πράγματι, η ημερομηνία κατά την οποία η ένσταση θεωρείται, έναντι του υπαλλήλου, ότι υποβλήθηκε στη διοίκηση να αντιστοιχεί στην ημερομηνία από την οποία αρχίζει η προθεσμία απαντήσεως επί της ενστάσεως. Η ημερομηνία αυτή είναι αυτή κατά την οποία η διοίκηση είναι σε θέση να λάβει γνώση της ενστάσεως, δεδομένου ότι η απλή ταχυδρόμησή της δεν μπορεί αφευαυτής να παράσχει επαρκώς βεβαία ένδειξη ως προς την ημερομηνία κατά την οποία το έγγραφο που περιέχει την ένσταση διαβιβάστηκε στο όργανο προς το οποίο απευθύνεται.

Αντιθέτως, ο υπάλληλος δεν μπορεί να υφίσταται τις δυσμενείς συνέπειες από παράγοντες που είναι ανεξάρτητοι της θελήσεώς του και μπορούν να καθυστερήσουν τη διαβίβαση του εγγράφου που περιέχει την ένσταση, όπως παραλείψεις ή καθυστερήσεις κατά τη διαβίβαση από υπηρεσία σε υπηρεσία εντός του οικείου οργάνου. Επομένως, η ημερομηνία παραλαβής από την ταχυδρομική υπηρεσία του οργάνου προς το οποίο απευθύνεται η ένσταση πρέπει να θεωρηθεί ως η καθοριστική ημερομηνία για να κριθεί αν η ένσταση υποβλήθηκε εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ προθεσμίας των τριών μηνών.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 25ης Σεπτεμβρίου 1991 *

Στην υπόθεση Τ-54/90,

Max Lacroix, πρώην υπάλληλος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, κάτοικος Montréal (Καναδάς), εκπροσωπούμενος από τον Charles Kaufhold, δικηγόρο Λουξεμβούργου, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον ίδιο, 7, Côte d' Eich,

προσφεύγων,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Sean van Raepenbusch, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμ-

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

βούργο τον Guido Berardis, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο, στο παρόν στάδιο της διαδικασίας, το παραδεκτό προσφυγής ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής, της 12ης Ιανουαρίου 1990, με την οποία καταργήθηκε αναδρομικά η αποζημίωση της « διαφοροποιημένης αντισταθμίσεως » που ελάμβανε ο προσφεύγων, καθώς και ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής, της 13ης Μαρτίου 1990, σχετικά με την αναζήτηση ποσών που φέρονται ως αχρεωστήτως καταβληθέντα στον προσφεύγοντα,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Schintgen, Πρόεδρο, D. A. O. Edward και R. García-Valdecasas, δικαστές,

γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Ιουνίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Το ιστορικό της υποθέσεως

- 1 Ο Max Lacroix, προσφεύγων, που γεννήθηκε στις 9 Φεβρουαρίου 1913, συνταξιοδοτήθηκε από την 1η Μαρτίου 1978. Συνέχισε να κατοικεί στις Βρυξέλλες, τόπο της τελευταίας του απασχολήσεως, πριν εγκαταλείψει το Βέλγιο, τον Φεβρουάριο 1981, για να εγκατασταθεί στον Καναδά.

- 2 Με έγγραφο της 30ής Αυγούστου 1988, ο προϊστάμενος της ειδικής υπηρεσίας « Συντάξεις » πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι το Συμβούλιο, αφού θέσπισε, στις 5 Οκτωβρίου 1987, τον κανονισμό (Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ) 3019/87, για τη θέσπιση ειδικών και κατά παρέκκλιση διατάξεων που ισχύουν για τους υπαλλήλους των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων οι οποίοι είναι τοποθετημένοι σε τρίτη χώρα (ΕΕ L 286, σ. 3), καθόρισε για τις χώρες εκτός Κοινότητας νέους διορθωτικούς συντελεστές οι οποίοι πάντως ίσχυαν μόνο για τις αποδοχές των εν ενεργεία υπαλλήλων. Το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ) 2175/88 του Συμβουλίου, της 18ης Ιουλίου 1988, για τον καθορισμό των διορθωτικών συντελεστών που εφαρμόζονται στις τρίτες χώρες (ΕΕ L 191, σ. 1), προέβλεπε ότι ο διορθωτικός συντελεστής που εφαρμόζεται στη σύνταξη του δικαιούχου που κατοικεί σε χώρα εκτός Κοινότητας ισούται με 100. Ο προϊστάμενος της υπηρεσίας διευκρίνισε ότι ο νέος αυτός τρόπος υπολογισμού άρχισε να ισχύει από τις 10 Οκτωβρίου 1987, χωρίς να θιγεί αναδρομικά το ύψος της συντάξεως του προσφεύγοντος. Διευκρίνισε: « Προκειμένου να διασφαλιστεί κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο η διατήρηση της αγοραστικής σας δυνάμεως και καθόσον διατηρείτε την κατοικία σας στον Καναδά, θα σας καταβάλλεται μηνιαίως αντισταθμιστική αποζημίωση ίση προς 225,62 δολάρια Καναδά (CA\$) ».
- 3 Κατόπιν της θεσπίσεως από το Συμβούλιο, στις 24 Οκτωβρίου 1988, των κανονισμών (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ) 3294/88 και 3295/88 (ΕΕ L 293, σ. 1), για τη βελτίωση των διορθωτικών συντελεστών που εφαρμόζονται σε διάφορα κράτη μέλη εκτός του Βελγίου στις αποδοχές των υπαλλήλων που υπηρετούν σ' ένα από αυτά τα κράτη καθώς και στις συντάξεις των πρώην υπαλλήλων που κατοικούν σ' ένα από αυτά τα κράτη, η διοίκηση απέστειλε δύο εγκυκλίους, στις 5 Δεκεμβρίου 1988 και 5 Ιανουαρίου 1989, προς το σύνολο των συνταξιούχων, μεταξύ των οποίων ο προσφεύγων, επισημαίνοντάς τους τις συνέπειες από τον καθορισμό των νέων διορθωτικών συντελεστών που προκύπτουν από τους προαναφερθέντες κανονισμούς, όπως εφαρμόστηκαν διαδοχικά κατά τους ανά πενταετία ελέγχους το 1980 και το 1985.
- 4 Στο εκκαθαριστικό δελτίο συντάξεως του προσφεύγοντος που αφορούσε τον Δεκέμβριο 1988 περιείχετο ένα εκκαθαριστικό ποσό που αντιστοιχούσε στην αποκαλούμενη αποζημίωση « διαφοροποιημένης αντισταθμίσεως ». Η αποζημίωση αυτή καταβαλλόταν στον προσφεύγοντα από τον Ιούλιο 1988 μέχρι και τον Νοέμβριο 1989. Το ύψος της διορθώθηκε πολλές φορές κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Από τη δικογραφία προκύπτει ότι το συνολικό ποσό των αποζημιώσεων που καταβλήθηκαν στον προσφεύγοντα ανήλθε σε 5 787,37 CA\$.

- 5 Με έγγραφο της 12ης Ιανουαρίου 1990, που το έλαβε στις 22 Ιανουαρίου 1990 ο Lacroix, ο προϊστάμενος της υπηρεσίας « Συντάξεις και σχέσεις με τους πρώην υπαλλήλους », πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι « η διαφοροποιημένη αντιστάθμιση (κωδικός 341), που χορηγούνταν από τον Ιούλιο 1988, δεν συνέτρεχε πλέον λόγος να εφαρμόζεται » και ότι « κατά συνέπεια καταργήθηκε από την 1η Δεκεμβρίου 1989 ». Προσέθεσε ότι « ως προς τους προηγούμενους μήνες, δηλαδή από την 1η Ιουλίου 1988, η κατάργηση θα γίνει μόλις αυτό καταστεί δυνατό » και διευκρίνισε εξάλλου ότι θα ανακοίνωνε « σε εύθετο χρόνο το οφειλόμενο ποσό καθώς και τον τρόπο αποδόσεως ».
- 6 Με έγγραφο της 13ης Μαρτίου 1990, ο προϊστάμενος της ίδιας υπηρεσίας γνωστοποίησε στον προσφεύγοντα ότι το ποσό που έπρεπε να παρακρατηθεί επί της συντάξεώς του ήταν 5 787,37 CA\$ και ότι η επιστροφή του ποσού αυτού θα πραγματοποιούνταν από τον Απρίλιο 1990 σε έξι μηνιαίες δόσεις.
- 7 Οι κρατήσεις αυτές πράγματι έγιναν επί της συντάξεως του Lacroix κατά τη διάρκεια των επομένων μηνών.
- 8 Με έγγραφο της 21ης Απριλίου 1990, που ταχυδρομήθηκε αυθημερόν, ελήφθη από την ταχυδρομική υπηρεσία της Επιτροπής στις 27 Απριλίου 1990 και πρωτοκολλήθηκε στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής στις 30 Απριλίου 1990, ο προσφεύγων υπέβαλε ένσταση κατά των αποφάσεων που περιείχαν τα δύο έγγραφα της 12ης Ιανουαρίου 1990 και 13ης Μαρτίου 1990 που προαναφέρθηκαν. Κατ' αυτόν, η πρώτη απόφαση δεν είναι αιτιολογημένη, δεν λαμβάνει υπόψη τα κεκτημένα του δικαιώματα και ελήφθη κατ' αντίθεση προς τις διατάξεις του άρθρου 85 του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των Υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (εφεξής: ΚΥΚ). Η δεύτερη απόφαση είναι επίσης άκυρη λόγω της ακυρότητας της πρώτης. Εξάλλου, το επιστρεπτέο ποσό υπερβαίνει αυτό που του είχε καταβληθεί.
- 9 Κατόπιν αλληλογραφίας μεταξύ της διοικήσεως και του προσφεύγοντος, ο γενικός διευθυντής διοικήσεως και προσωπικού της Επιτροπής γνωστοποίησε στον προσφεύγοντα, με έγγραφο της 9ης Νοεμβρίου 1990, που ο Lacroix έλαβε στις 3 Δεκεμβρίου 1990, τα ακόλουθα:

« Κατόπιν μακράς εξετάσεως του φακέλου, έχω την τιμή να σας γνωστοποιήσω ότι η ένστασή σας έγινε δεκτή.

Εν προκειμένω δεν συντρέχουν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άρθρου 85 του ΚΥΚ.

Κατά συνέπεια, θα σας καταβληθεί το ποσό των 5 787,37 CA\$. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σ' αυτό που κακώς παρακρατήθηκε επί της συντάξεώς σας.

Έτσι, η ένστασή σας γίνεται πλήρως δεκτή και επομένως στερείται πλέον αντικειμένου. »

Η διαδικασία

- 10 Υπ' αυτές ακριβώς τις συνθήκες ο προσφεύγων, με δικόγραφο που κατέθεσε στις 28 Δεκεμβρίου 1990 στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, άσκησε προσφυγή ακυρώσεως των αποφάσεων της 12ης Ιανουαρίου 1990 και 13ης Μαρτίου 1990 καθώς και της σιωπηρής αρνητικής αποφάσεως επί της ενστάσεώς του της 21ης Απριλίου 1990.
- 11 Η Επιτροπή, χωρίς να καταθέσει υπόμνημα αντικρούσεως επί της ουσίας, προέβαλε ένσταση απαραδέκτου, που πρωτοκολλήθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 1991 στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, κατά της προσφυγής.
- 12 Ο προσφεύγων κατέθεσε παρατηρήσεις, που πρωτοκολλήθηκαν στις 10 Απριλίου 1991 στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου, με τις οποίες υποστηρίζει ότι πρέπει να απορριφθεί η ένσταση απαραδέκτου.
- 13 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία, αποκλειστικά ως προς το ζήτημα του παραδεκτού, χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.
- 14 Η προφορική διαδικασία έγινε στις 11 Ιουνίου 1991. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

15 Ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να κηρύξει την προσφυγή παραδεκτή, καθόσον ασκήθηκε σύμφωνα με τους κανόνες του ΚΥΚ·
- να ακυρώσει τη σιωπηρή αρνητική απόφαση της Επιτροπής επί της ενστάσεώς του της 21ης Απριλίου 1990, καθόσον δεν έγινε πλήρως δεκτή με το από 9 Νοεμβρίου 1990 έγγραφο της Επιτροπής·
- να αποφανθεί ότι κακώς δεν έγινε δεκτή η εν λόγω ένσταση, καθόσον οι αποφάσεις της 12ης Ιανουαρίου 1990 και της 13ης Μαρτίου 1990 δεν ακυρώθηκαν ρητώς για παράβαση του άρθρου 25, παράγραφος 2, του ΚΥΚ·
- να ακυρώσει τις προαναφερόμενες αποφάσεις λόγω ελλείψεως αιτιολογίας ή εσφαλμένης αιτιολογίας·
- να ακυρώσει τις προαναφερόμενες αποφάσεις καθόσον συνιστούν προσβολή κεκτημένου δικαιώματος, στερώντας τον αυθαιρέτως από αποζημίωση που καταβάλλεται επί πολλούς μήνες και έχει καταστεί μέρος της συντάξεώς του·
- να αποφανθεί ότι η αποκαλούμενη αποζημίωση « διαφοροποιημένης αντισταθμίσεως » είναι οριστικά κεκτημένη και οφειλόμενη μέχρι σήμερα και για το μέλλον·
- να αποφανθεί ότι η Επιτροπή οφείλει να του καταβάλει τις αποζημιώσεις που δεν έλαβε μέχρι σήμερα και τις αποζημιώσεις που θα καταστούν απαιτητές εντόκως προς 10 %, άλλως με τους νόμιμους τόκους, από τη στιγμή που θα καταστούν απαιτητές αντιστοίχως·
- να καταδικάσει την καθής στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

16 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη, καθόσον στρέφεται κατά της αποφάσεως της 12ης Ιανουαρίου 1990, καθώς και της σιωπηρής απορρίψεως της ενστάσεως που υποβλήθηκε κατά της αποφάσεως αυτής·
- να αποφανθεί ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί της προσφυγής, καθόσον αυτή στρέφεται κατά της αποφάσεως 13ης Μαρτίου 1990·

- να απορρίψει ως απαράδεκτα τα άλλα κεφάλαια της προσφυγής·
- να αποφανθεί κατά νόμο επί των δικαστικών εξόδων.

Επί του παραδεκτού

- 17 Προς στήριξη της ενστάσεώς της απαραδέκτου, η καθής προβάλλει δύο ισχυρισμούς που αντλεί, αφενός μεν, από την καθυστέρηση της υποβολής της ενστάσεως, όσον αφορά την απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 1990, αφετέρου δε, από την έλλειψη αντικειμένου της προσφυγής, καθόσον με αυτή ζητείται η ακύρωση της αποφάσεως της 13ης Μαρτίου 1990.

Επί του πρώτου ισχυρισμού που αντλείται από την εκπρόθεσμη υποβολή της διοικητικής ενστάσεως

- 18 Η καθής προβάλλει ότι δεν προηγήθηκε της προσφυγής, καθόσον με αυτή ζητείται η ακύρωση της αποφάσεως της 12ης Ιανουαρίου 1990, ένσταση υποβληθείσα εντός της προθεσμίας των τριών μηνών του άρθρου 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ. Επομένως, η προσφυγή πρέπει, σύμφωνα με το γράμμα του άρθρου 91, παράγραφος 2, του ΚΥΚ, να κηρυχθεί απαράδεκτη.
- 19 Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού η καθής εκθέτει ότι η εν λόγω απόφαση, που απεστάλη στις 17 Ιανουαρίου 1990 από τη διοίκηση, περιήλθε στον προσφεύγοντα, όπως ο ίδιος παραδέχεται, στις 22 Ιανουαρίου 1990. Όμως, η ένσταση που υπέβαλε κατ' αυτής ο προσφεύγων πρωτοκολλήθηκε στη Γενική Γραμματεία της Επιτροπής μόλις στις 30 Απριλίου 1990, ήτοι πλέον των τριών μηνών μετά τη λήψη της από τον προσφεύγοντα. Η καθής προσθέτει ότι η ένσταση θα πρέπει επίσης να θεωρηθεί ότι υποβλήθηκε εκπροθέσμως στην περίπτωση κατά την οποία θα ελαμβάνετο υπόψη όχι η ημερομηνία της πρωτοκολλήσεώς της στη Γενική Γραμματεία αλλά η ημερομηνία κατά την οποία περιήλθε στη ταχυδρομική υπηρεσία της Επιτροπής, δηλαδή στις 27 Απριλίου 1990.
- 20 Ο προσφεύγων ζητεί να απορριφθεί ο ισχυρισμός αυτός περί απαραδέκτου, υποστηρίζοντας ότι η προθεσμία των τριών μηνών τηρήθηκε εν προκειμένω, λόγω του ότι το έγγραφο που περιείχε την ένστασή του ταχυδρομήθηκε στις 21 Απριλίου 1990, ήτοι εντός της προβλεπομένης από τον ΚΥΚ προθεσμίας. Κατ' αυτόν, ο ΚΥΚ δεν απαιτεί να περιέρχεται η ένσταση στο οικείο όργανο εντός της προθεσμίας των τριών μηνών. Αντιθέτως, η πολύ χαλαρή τυπικότητα που εφαρμόζεται κατά την πριν από την

άσκηση της προσφυγής διαδικασία — δεδομένου ότι η ένσταση μπορεί να υποβληθεί με απλή επιστολή — συνεπάγεται το ότι κατ' αυτόν τον τρόπο αρκεί η ημερομηνία της ταχυδρομήςσεως για να θεωρηθεί έγκυρη, διότι διαφορετικά η προθεσμία των τριών μηνών θα μειωνόταν αντιστοίχως, πράγμα που θα συνεπήγετο ανισότητα μεταξύ των υπαλλήλων ανάλογα με τον τόπο της κατοικίας τους. Ο προσφεύγων προσθέτει ότι, δεδομένου ότι οι σχετικές διατάξεις δεν αναφέρουν τίποτα ως προς την ημερομηνία που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, δηλαδή είτε την ημερομηνία αποστολής είτε την ημερομηνία λήψεως της ενστάσεως, το ζήτημα πρέπει να ληφθεί υπέρ αυτού του οποίου τα δικαιώματα είναι περιορισμένα, δηλαδή υπέρ του υπαλλήλου.

- 21 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο προσφεύγων εξέθεσε ακόμη ότι δεν υφίσταται εμπόδιο για να λαμβάνεται υπόψη, αφενός μεν, η ημερομηνία ταχυδρομήςσεως του εγγράφου που περιέχει την ένσταση, επειδή αυτό καθιστά δυνατό στον ενδιαφερόμενο υπάλληλο να αποφύγει την απώλεια της προθεσμίας, αφετέρου δε, η ημερομηνία της παραλαβής του εγγράφου από το οικείο όργανο, ως σημείο ενάρξεως της προθεσμίας που διαθέτει το όργανο για να απαντήσει στην ένσταση.
- 22 Πρέπει να σημειωθεί ότι εν προκειμένω ο προσφεύγων δεν αναφέρεται σε καμία εξαιρετική περίπτωση, όπως απεργία ή ανωτέρα βία, που θα μπορούσαν να είχαν καθυστερήσει την ταχυδρόμηση ή την προώθηση του εγγράφου του και εμποδίσει την έγκαιρη άφιξή της στον προορισμό της.
- 23 Το ζήτημα που καλείται να λύσει το Πρωτοδικείο συνίσταται στο ποια είναι η ημερομηνία που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ως σημείο ενάρξεως της προθεσμίας που προβλέπεται από τον ΚΥΚ για την υποβολή ενστάσεως πριν από την άσκηση προσφυγής στην περίπτωση κατά την οποία η ένσταση αποστέλλεται με το ταχυδρομείο, ήτοι η ημερομηνία της ταχυδρομήςσεως του εγγράφου, η ημερομηνία της παραλαβής του από την ταχυδρομική υπηρεσία του οργάνου ή η ημερομηνία της επίσημης πρωτοκολλήσεώς του στην αρμόδια υπηρεσία. Πρέπει να υπομνηστεί συναφώς ότι από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει ότι το έγγραφο που περιέχει την ένσταση ταχυδρομήθηκε στις 21 Απριλίου 1990, ότι παρελήφθη από την ταχυδρομική υπηρεσία της Επιτροπής στις 27 Απριλίου 1990 και ότι η ένσταση πρωτοκολλήθηκε στη Γενική Γραμματεία στις 30 Απριλίου 1990.
- 24 Πρέπει προκαταρκτικώς να τονιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, οι προθεσμίες για την υποβολή ενστάσεως και την άσκηση προσφυγής που καθορίζονται στα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ αποβλέπουν στη διαφύλαξη της ασφάλειας των νομικών καταστάσεων. Επομένως, είναι δημοσίας τάξεως και δεν υπόκεινται στη διακριτική ευχέρεια των δικών ή του δικαστή. Το γεγονός ότι ένα όργανο εισέρχεται στην εξέταση της ουσίας

ενός αιτήματος που υποβάλλεται καθυστερημένα και, επομένως, είναι απαράδεκτο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα παρέκκλιση από το σύστημα των ανατρεπτικών προθεσμιών που έχουν θεσπιστεί με τα άρθρα 90 και 91 του ΚΥΚ και την αναβίωση δικαιώματος προσφυγής που έχει οριστικά απολεσθεί (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1984, 227/83, Μούση κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3133). Πρέπει να τονιστεί ότι οι συντάκτες του ΚΥΚ παρέλειψαν, εν προκειμένω, να προβλέψουν ειδική ρύθμιση για τους συνταξιούχους υπαλλήλους, ιδίως αυτούς που κατοικούν εκτός του χώρου της Κοινότητας, οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν την ένστασή τους μέσω της ιεραρχικής οδού εντός του ίδιου του οργάνου.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι εν προκειμένω η καθής δεν υπογράμμισε, κατά το πριν από την άσκηση της προσφυγής στάδιο, τον καθυστερημένο χαρακτήρα της ενστάσεως και την απώλεια του δικαιώματος του προσφεύγοντος να ασκήσει προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να στερηθεί η διοίκηση της δυνατότητας να προβάλει, κατά την ένδικη διαδικασία, ένσταση απαραδέκτου αντλούμενη από την εκπρόθεσμη υποβολή ενστάσεως, ακόμη δε λιγότερο να απαλλάξει το Πρωτοδικείο από την υποχρέωση που υπέχει να ελέγχει την τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται από τον ΚΥΚ (βλ. επίσης τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 6ης Δεκεμβρίου 1990, T-130/89, Β. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-761· της 6ης Δεκεμβρίου 1990, T-6/90, Petrilli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-765· της 11ης Ιουλίου 1991, T-19/90, Von Hoessle κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου, Συλλογή 1991, σ. II-615, και τη Διάταξη του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουνίου 1991, T-14/91, Weyrich κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-235).

26 Πρέπει επιπλέον να αναφερθεί, προκαταρκτικώς, ως προς τον καθορισμό της ημερομηνίας που πρέπει να θεωρηθεί ως ημερομηνία υποβολής της ενστάσεως, το άρθρο 90, παράγραφος 2, του ΚΥΚ που ορίζει στο πρώτο εδάφιο ότι « (...) το αίτημα [η ένσταση] πρέπει να διατυπωθεί [υποβληθεί] εντός προθεσμίας τριών μηνών (...) » και στο δεύτερο εδάφιο ότι « η αρχή κοινοποιεί στον ενδιαφερόμενο την αιτιολογημένη απόφασή της εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την ημέρα της υποβολής της ενστάσεως (...) ». Η αρχή της ασφάλειας δικαίου η οποία, κατά πάγια νομολογία, αποτελεί μέρος της κοινοτικής έννομης τάξης επιβάλλει κάθε πράξη της διοικήσεως που παράγει έννομα αποτελέσματα να είναι σαφής, ακριβής και να γνωστοποιείται στον ενδιαφερόμενο, κατά τέτοιο τρόπον ώστε να μπορεί αυτός να γνωρίζει με βεβαιότητα το χρονικό σημείο από το οποίο υφίσταται η πράξη και αρχίζει να παράγει τα έννομα αποτελέσματά της, όσον αφορά ιδίως την άσκηση των προβλεπομένων από τις σχετικές διατάξεις ενδίκων μέσων, εν προκειμένω από τον ΚΥΚ (απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, 205/82 έως 215/82, Deutsche Milchkontor κ.λπ., Συλλογή 1983, σ. 2633· απόφαση του Πρωτοδικείου της 7ης Φεβρουαρίου 1991, T-18/89 και T-24/89, Ταγαράς κατά Δικαστηρίου, Συλλογή 1991, σ. II-55· Διάταξη του Πρωτοδικείου της 7ης Ιουνίου 1991, T-14/91, προαναφερθείσα). Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν επιτρέπει, για τον καθορισμό της ημερομηνίας υποβολής της ενστάσεως, να λαμβάνονται υπόψη δύο διαφορε-

τικές ημερομηνίες, δεδομένου ότι η ημερομηνία κατά την οποία η ένσταση θεωρείται, έναντι του προσφεύγοντος, ότι υποβλήθηκε στο όργανο πρέπει επίσης να είναι η ημερομηνία από την οποία αρχίζει η προθεσμία απαντήσεως για το όργανο αυτό.

- 27 Προκειμένου να κριθεί το επίδικο ζήτημα, δηλαδή ο καθορισμός της κρίσιμης ημερομηνίας, πρέπει, καταρχάς, να υπομνηστεί ότι το Δικαστήριο, στην απόφασή του της 26ης Νοεμβρίου 1981, 195/80, Michel κατά Κοινοβουλίου (Συλλογή 1981, σ. 2861, σκέψεις 8 και 13), αφού εξέτασε το ζήτημα σχετικά με την έναρξη της προθεσμίας υποβολής ενστάσεως, έλαβε ρητώς υπόψη ως λήξη της προθεσμίας αυτής την ημερομηνία κατά την οποία διαβιβάστηκε το έγγραφο που περιείχε την ένσταση στην ταχυδρομική υπηρεσία του οργάνου. Ομοίως, το Πρωτοδικείο, με την προαναφερθείσα απόφασή του της 7ης Φεβρουαρίου 1991 στις υποθέσεις T-18/89 και T-24/89, τόνισε ότι εν προκειμένω « οι υπηρεσίες του Δικαστηρίου διέθεταν προθεσμία τεσσάρων μηνών για να απαντήσουν σ' αυτή ».
- 28 Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι το άρθρο 90 του ΚΥΚ, κατά το οποίο η ένσταση πρέπει να « υποβληθεί » εντός προθεσμίας τριών μηνών, έχει την έννοια ότι η ένσταση « δεν υποβάλλεται τη στιγμή που ταχυδρομείται αλλά όταν παραλαμβάνεται » (βλ. τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn στην προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 1981, 195/80, Συλλογή 1981, σ. 2882) ή, κατά την έκφραση του ίδιου του Δικαστηρίου, « έφθασε » στο όργανο που είναι ο αποδέκτης (βλ. προαναφερθείσα απόφαση, σκέψη 13).
- 29 Πρέπει εν προκειμένω να τονιστεί ότι γενικώς η ασφάλεια των νομικών καταστάσεων απαιτεί, προς το συμφέρον των διαδίκων και των ενδεχομένως ενδιαφερομένων τρίτων, να καθορίζονται σαφώς τα χρονικά σημεία ενάρξεως και λήξεως κάθε προθεσμίας και να τηρούνται αυστηρώς. Εξάλλου, και ειδικότερα όσον αφορά τις διοικητικές διαφορές μεταξύ κοινοτικών υπαλλήλων και των οργάνων στα οποία ανήκουν, η ημερομηνία υποβολής της ενστάσεως αποτελεί το σημείο ενάρξεως της προθεσμίας εντός της οποίας η διοίκηση οφείλει να κοινοποιήσει την απόφασή της στον ενιστάμενο, κοινοποίηση από την οποία αρχίζει η προθεσμία ασκήσεως της προσφυγής. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι μόνον η ημερομηνία κατά την οποία η διοίκηση είναι σε θέση να λάβει γνώση της ενστάσεως μπορεί να ληφθεί υπόψη, δεδομένου ότι η απλή ταχυδρόμηση του εγγράφου δεν μπορεί αφ'εαυτής να παράσχει επαρκώς βεβαία ένδειξη ως προς την ημερομηνία κατά την οποία το έγγραφο που περιέχει την ένσταση διαβιβάστηκε στο όργανο προς το οποίο απευθύνεται.

- 30 Αντιθέτως, είναι προφανές ότι ο υπάλληλος δεν μπορεί να υφίσταται τις δυσμενείς συνέπειες από παράγοντες που είναι ανεξάρτητοι της θελήσεώς του και μπορούν να καθυστερήσουν τη διαβίβαση του εγγράφου που περιέχει την ένσταση. Ειδικότερα, δεν μπορεί να καταστεί υπεύθυνος για τις παραλείψεις ή τις καθυστερήσεις κατά τη διαβίβαση από υπηρεσία σε υπηρεσία εντός του οργάνου που είναι ο αποδέκτης.
- 31 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία προκύπτει ότι δεν αμφισβητείται ότι το έγγραφο που περιέχει την ένσταση και πρωτοκολλήθηκε στη Γενική Γραμματεία στις 30 Απριλίου 1990 παρελήφθη από την ταχυδρομική υπηρεσία της Επιτροπής στις 27 Απριλίου 1990. Επομένως, αυτή ακριβώς η ημερομηνία πρέπει να ληφθεί υπόψη για να κριθεί αν η ένσταση υποβλήθηκε εντός της προβλεπομένης από τον ΚΥΚ προθεσμίας των τριών μηνών.
- 32 Όμως, ο προσφεύγων, όπως ο ίδιος ισχυρίστηκε χωρίς να αντικρουστεί από την Επιτροπή, έλαβε την προσβαλλόμενη απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 1990 στις 22 Ιανουαρίου 1990, οπότε η ένστασή του έπρεπε να υποβληθεί το αργότερο στις 22 Απριλίου 1990 (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιανουαρίου 1987, 152/85, Misset κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1987, σ. 223, σκέψη 8). Επομένως, η ένσταση που υποβλήθηκε στις 27 Απριλίου 1990 πρέπει να θεωρηθεί ότι υποβλήθηκε εκπροθέσμως.
- 33 Κατά συνέπεια, η προσφυγή, καθόσον με αυτή επιδιώκεται η ακύρωση της αποφάσεως της 12ης Ιανουαρίου 1990, είναι απαράδεκτη.

Επί του δευτέρου ισχυρισμού που αντλείται από την έλλειψη αντικειμένου της προσφυγής

- 34 Η καθής ισχυρίζεται ότι η προσφυγή, καθόσον με αυτή επιδιώκεται η ακύρωση της αποφάσεως της 13ης Μαρτίου 1990 περί εκκαθαρίσεως του ποσού που πρέπει να αποδοθεί και καθορισμού των λεπτομερειών αυτής της αποδόσεως, κατέστη άνευ αντικειμένου ήδη πριν από την άσκησή της, ενόψει της αποφάσεως της 9ης Νοεμβρίου 1990, με την οποία η διοίκηση πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι το ποσό που κακώς θεωρήθηκε ότι έπρεπε να αποδοθεί θα του επιστρεφόταν.
- 35 Κατά συνέπεια, η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο να αποφανθεί ότι παρέλκει η έκδοση αποφάσεως επί του κεφαλαίου αυτού της προσφυγής.

- 36 Ο προσφεύγων, με τις παρατηρήσεις του που κατέθεσε στις 10 Απριλίου 1991, δεν απάντησε στον ισχυρισμό αυτό.
- 37 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η απόφαση της 13ης Μαρτίου 1990 περιορίζεται στον προσδιορισμό του συνολικού ποσού — δηλαδή 5 787,37 CA\$ — και στον καθορισμό των λεπτομερειών αποδόσεως των ποσών που θεωρήθηκαν ότι κακώς καταβλήθηκαν στον Lacroix. Όμως, με έγγραφο της 9ης Νοεμβρίου 1990, η Επιτροπή πληροφόρησε τον προσφεύγοντα ότι είχε δεχθεί την ένσταση που της είχε υποβάλει και ότι τα ποσά που είχαν παρακρατηθεί επί της συντάξεώς του θα του επιστρέφονταν.
- 38 Δεδομένου ότι ο προσφεύγων είχε ικανοποιηθεί ως προς το σημείο αυτό πριν από την άσκηση της προσφυγής στις 28 Δεκεμβρίου 1990, έπεται ότι δεν δικαιολογεί την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος για να ζητήσει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και ότι το κεφάλαιο αυτό της προσφυγής πρέπει επίσης να κηρυχθεί απαράδεκτο.
- 39 Από το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 40 Κατά τον Κανονισμό Διαδικασίας ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Πάντως, κατά τον ίδιο κανονισμό, προκειμένου περί προσφυγών υπαλλήλων των Κοινοτήτων τα όργανα φέρουν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο μπορεί, για εξαιρετικούς λόγους, να συμψηφίσει τα δικαστικά έξοδα πλήρως ή εν μέρει.
- 41 Εν προκειμένω, πρέπει να ληφθεί ως προς το σημείο αυτό υπόψη, πρώτον, ότι η στάση της Επιτροπής, η οποία απηύθυνε στον προσφεύγοντα αποφάσεις που άφηναν αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη των δικαιωμάτων του και η οποία δεν απάντησε στα διάφορα έγγραφα που ο προσφεύγων της απηύθυνε πριν από την υποβολή της ενστάσεώς του, συνετέλεσε στη γένεση της διαφοράς. Δεύτερον, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή, καίτοι γνώριζε ότι η ένσταση είχε υποβληθεί εκπροθέσμως και, συνεπεία του γεγονότος αυτού, ενδεχόμενη προσφυγή θα ήταν απαράδεκτη, δεν επέστησε εγκαίρως την προσοχή του προσφεύγοντος επί του σημείου αυτού. Πράγματι, η καθής

ουδόλως αντέδρασε εν προκειμένω κατά τη λήψη του εγγράφου που της απηύθυνε ο προσφεύγων στις 2 Ιουνίου 1990 και στο οποίο τόνιζε ρητώς ότι η ένστασή του είχε περιέλθει στην ταχυδρομική υπηρεσία του οργάνου στις 27 Απριλίου 1990. Εξάλλου, από τις απαντήσεις που δόθηκαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση προκύπτει ότι οι υπηρεσίες της Επιτροπής δεν ανέφεραν ούτε την καθυστερημένη υποβολή της ενστάσεως κατά τις διάφορες τηλεφωνικές συνομιλίες που είχαν με τον προσφεύγοντα κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η καθής πρέπει να καταδικαστεί στο ήμισυ των δικαστικών εξόδων του προσφεύγοντος.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.
- 2) Η καθής θα φέρει τα δικαστικά της έξοδα καθώς και το ήμισυ των δικαστικών εξόδων του προσφεύγοντος, ο οποίος θα φέρει το έτερον ήμισυ των εξόδων του.

Schintgen

Edward

García-Valdecasas

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Σεπτεμβρίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

García-Valdecasas